

УДК 378.14:371.212:821.161.2

В. А. Захарова

Сумський державний
педагогічний університет

О. М. Карпенко

Лебединське педагогічне
училище ім. А. С. Макаренка

ОСОБИСТІСНО ЗОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ В КОНТЕКСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ-ФІЛОЛОГА

У статті обґрунтовується доцільність упровадження особистісно зорієнтованої технології в процес навчання майбутнього вчителя літератури. Порушується проблема якісної підготовки студентів-філологів до роботи в середніх навчальних закладах в аспекті запровадження педагогічних технологій. Оволодіння новими педагогічними технологіями розглядається як вирішальний фактор успішної освіти в сучасному світі.

Ключові слова: особистісно зорієнтоване навчання, студенти-філологи, майбутній вчитель літератури, якість підготовки студентів, навчальний процес, освітні технології, вищий навчальний заклад, методика викладання.

Актуальність проблеми. В умовах сучасного розвитку суспільства вищий навчальний заклад повинен формувати нову генерацію української інтелігенції, котра братиме на себе відповідальність за майбутнє Української держави. Державна система освіти, формуючи сучасного фахівця, ставить перед вищими педагогічними закладами завдання підготувати професіонала високого рівня з розвиненим почуттям відповідальності за доручену справу, здатного до зразкового виконання професійних обов'язків. Система освіти і науки має не тільки постійно адаптуватися до соціально-економічної ситуації в державі, а й випереджати ці процеси, формуючи їх змістовий компонент та кадрове забезпечення. Із цих позицій варто аналізувати відповідальність науково-педагогічних працівників за якість підготовки студентів вищих навчальних закладів, за їх рівень готовності виконувати свої професійні обов'язки. Загальноосвітні школи міста Суми, зокрема вчителі-філологи, працюють над реалізацією методичної мети – удосконалення методики проведення особистісно зорієнтованого уроку української мови та літератури з метою формування творчої індивідуальності учня та у зв'язку з переходом на новий зміст і термін навчання. Вчителі-словесники реалізують принципи та модель особистісно зорієнтованого навчання в умовах навчального закладу. Студенти – майбутні вчителі-філологи – повинні бути готовими до впровадження цієї моделі на уроках рідної мови і літератури. Актуальність

порушеної проблеми обумовлена необхідністю подолання суперечностей між вимогами суспільства, що постійно оновлюються та зростають, і пропозицією шкільної мовно-літературної освіти, яка певною мірою відстає від тих потреб і запитів, що, у свою чергу, породжує протиріччя, починає виникати суперечність у навчально-виховному процесі, що стає рушієм змін, розвитку освітньої галузі в цілому. Достатній досвід роботи у вищому навчальному закладі дозволив зафіксувати такі протиріччя між вимогами, що висувуються до фахового рівня майбутнього вчителя-філолога, та реальними можливостями, методичним рівнем студента-випускника, що визначають його недостатню готовність до впровадження інноваційних освітніх технологій у навчально-виховний процес школи.

Мета статті – обґрунтувати доцільність упровадження особистісно зорієнтованої технології в процес підготовки вчителя мови і літератури на філологічних факультетах вищих педагогічних навчальних закладів.

Стан дослідження проблеми. Особистісно зорієнтоване навчання є предметом активного вивчення як вітчизняних педагогів, так і зарубіжних теоретиків освіти. Над проблемами технології особистісно зорієнтованого навчання плідно працюють відомі російські педагоги І. Якиманська та О. Якуніна [10], які наголошують, що його сутністю є постійне звернення до суб'єктного досвіду студентів, учнів, до досвіду їхньої власної життєдіяльності, обов'язкове визнання самобутності та унікальності кожного учасника навчального процесу. Засвідчуємо активну позицію науково-методичної преси в популяризації та впровадженні особистісно зорієнтованого навчання, що відіграє вагомий роль, бо дає можливість учителю-практику апробувати досягнення колег.

Методологічну основу особистісно зорієнтованого навчання окреслили такі вчені, педагоги, методисти, як І. Бех, Є. Бондаревська, Л. Варзацька, О. Киричук, М. Кларін, С. Подмазін, О. Савченко, В. Сухомлинський, І. Якиманська та інші, але методичні засоби організації даної технології вимагають подальшого дослідження. Теоретико-експериментальні дослідження науковців Є. Бондаревської, Л. Варзацької, О. Савченко та інших провідних педагогів, достатній досвід роботи у вищому навчальному закладі засвідчують низьку підготовку студентів – випускників вищих педагогічних закладів – до реалізації нових освітніх технологій, зокрема особистісно зорієнтованого навчання. Осмислення

наукових джерел засвідчує, наскільки фахівці та громадськість стривожені станом мовно-літературної освіти як шкільної, так і університетської.

Методологічну основу досліджуваної проблеми визначає філософія екзистенціалізму, що використовується нині плідно в українському літературознавстві як інтерпретаційна основа дослідження конкретного художнього тексту і відповідає стратегічним напрямам реформування сучасної школи в Україні. Відповідно до філософії екзистенціалізму людина (студент, учень) мислиться як частина нації, як представник великого народу.

Виклад основного матеріалу. Досвід переконливо свідчить, що Україні як ніколи потрібні конкурентоспроможні випускники вищих педагогічних закладів, що на високому рівні готуватимуть учнівську молодь. Актуалізується проблема підготовки спеціалістів нової генерації, здатних самостійно виконувати складні завдання. Потребують перегляду навчальні плани підготовки майбутніх вчителів-філологів. Саме проблема реформування змісту освіти та підготовки майбутніх вчителів мови та літератури є предметом обговорення багатьох науково-практичних конференцій. Питання сучасної підготовки майбутнього вчителя-філолога є надзвичайно актуальним. Основну увагу науковці зосереджують на готовності майбутнього вчителя мови і літератури до особистісно зорієнтованої професійної діяльності. Важливо, на думку Н. Волошиної, мати чітку програму формування особистості як учителя літератури, так і учня, які у співпраці продукували б результат й одержували б від того естетичну насолоду, а посередником був би художній твір [5].

Співробітництво на заняттях мови та літератури розглядаємо як елемент синергетичної моделі освіти, що й передбачає зміну ролі майбутнього вчителя, викладача. Подаючи філософську інтерпретацію сучасних інноваційних технологій в освіті, О. Бріжатий відзначає, що «синергетична модель освіти передбачає: відкритість освіти, включення синергетичних уявлень до процесу освіти, використання різних інформаційних систем, особистісну спрямованість процесу навчання, зміну ролі викладача у відкритому, змінному та незворотному світі» [2, 17]. Систему професійно-методичних компетентностей і компетенцій учителя літератури в синергетико-аксіологіко-акмеологічному вимірі представляє на даному етапі розвитку педагогічної науки відомий науковець В. Шуляр [9]. Аналізовані поняття переносяться в простір професійно-методичної підготовки вчителя

літератури та формування студента як кваліфікованого читача, який здатний діяти за синергетико-аксіологіко-акмеологічною парадигмою, що передбачає вироблення готовності до самоорганізації, самонавчання, саморозвитку й самовдосконалення, до конкурентоспроможності на ринку праці; кожен випускник повинен досягти найвищої точки розквіту, своєї акме-вершини.

Досвід роботи у вищих педагогічних навчальних закладах дозволяє констатувати, що науково-педагогічні працівники важливу увагу приділяють питанню розвитку особистісних якостей студента, що розширюють свідомість шляхом відмови від стереотипів мислення як необхідної умови особистісного зростання, застосуванню їх на практиці під час роботи з текстами художніх творів, бо тільки така особистість, що володіє здатністю творчо сприймати прочитане, здатна себе реалізувати, навчити інших, прагнути успіху. Цьому сприяють практичні та лабораторні заняття з курсів мовознавчих та літературознавчих дисциплін, на яких студенти демонструють вміння та навички коментувати прочитані твори, аргументувати власні думки, пояснювати складність екзистенційного вибору письменника, його системи духовних цінностей, пріоритети та життєву мету і шлях до неї українського митця, персонажів художніх творів. Науковець Г. Токмань пропонує враховувати під час викладання літератури екзистенціально-діалогічні аспекти й наголошує, що екзистенціально-діалогічна парадигма має коректно, продумано вводиться в традиційну систему викладання української літератури в старшій школі [8, 19 – 20]. Оновлення системи освіти націлює вчителів-словесників та викладачів при підготовці студентів-філологів на розуміння та переосмислення пріоритетів, що стають домінуючими при викладанні української мови і літератури. Набуті знання про проектну діяльність, інтерактивні методи, диференційоване навчання допоможуть майбутнім вчителям-філологам на робочому місці педагога загальноосвітньої школи реалізувати на практиці принципи та мету особистісно зорієнтованої освіти.

У контексті експериментальної роботи було здійснено анкетування студентів випускного курсу (2008 – 2009 навчальний рік) Інституту філології (спеціальність «українська мова і література») Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка. Анкетуванням передбачалося: з'ясувати рівень володіння студентами-випускниками поняттям «особистісно зорієнтоване навчання»; визначити рівень

підготовки студентів до виконання професійних обов'язків через можливість практичного втілення принципів особистісно зорієнтованої технології в школі; з'ясувати стан досліджуваного питання в практиці підготовки студента-філолога; окреслити шляхи реалізації особистісно зорієнтованої технології у вищому навчальному закладі. Зразок анкети:

1. Що таке особистісно зорієнтоване навчання? Який зміст Ви вкладаєте в це поняття?

2. Які елементи особистісно зорієнтованої технології застосовуються під час навчання на вашій спеціальності? Наведіть конкретні приклади.

3. Які переваги особистісно зорієнтованого навчання ви спостерігали, коли вчилися в університеті? Назвіть предмети, завдання тощо.

4. Чи повинен студент-випускник знати технологію особистісно зорієнтованого навчання? Для чого йому це потрібно? Прокоментуйте власний вибір.

5. Як під час виробничої практики Вам доводилося застосовувати технологію особистісно зорієнтованого навчання?

6. У зв'язку з ухваленням до європейського освітнього простору як, на Вашу думку, змінюються акценти в підготовці майбутнього вчителя-філолога? Що грає більш вагому роль? На що слід звернути увагу викладачам педагогічного університету?

7. Що дасть майбутньому вчителю-філологу реалізація особистісно зорієнтованої методики у викладанні мови і літератури на спеціальності? Прокоментуйте відповідь.

У ході експерименту з'ясувалося, що не всім студентам-випускникам було легко дати аргументовані відповіді на питання, запропоновані анкетой. Студентам бракувало навичок аналізу власного невеликого педагогічного досвіду. Навчальні практики з 1 до 3 курсів, виробнича практика на 4 курсі не були для студентів достатніми для того, щоб вирішити певні теоретичні питання та переконатися в доцільності практичного їх застосування. Анкетуванням передбачалося, що студенти-філологи краще орієнтуються в технологіях навчання, можуть відповідно до конкретних умов застосувати більш доцільні форми роботи з учнями тощо. Аналіз відповідей засвідчив, що підготовка до виконання майбутніх професійних обов'язків бажає залишатися кращою, рівень методичної підготовки студентів залишається на кінець 4-го курсу навчання недостатнім.

Анкетування переконало, що студенти-філологи на достатньому рівні володіють теоретичними знаннями про технологію особистісно зорієнтованого навчання й готові до застосування його основних принципів під час майбутньої роботи в загальноосвітній школі. Це пояснюємо значним впливом предметів психолого-педагогічного циклу на фахову підготовку майбутнього вчителя, а також тим, що впродовж 1 – 4 курсів студенти денної форми навчання вивчають педагогічні дисципліни, проходять навчальні та виробничу практики, що дозволяє на належному рівні оволодіти теоретичними основами технологій навчання.

85% студентів дали власне визначення поняття «особистісно зорієнтоване навчання». Тлумачення поняття було правильним, студенти зорієнтовані в цьому плані. Майже 90% опитаних студентів назвали індивідуальні заняття елементами особистісно зорієнтованого навчання в університеті. До них вони додали такі види робіт: написання курсових та дипломних робіт, самостійна робота студентів. 75% студентів орієнтуються в перевагах особистісно зорієнтованого навчання. Серед предметів, під час вивчення яких спостерігалось його застосування, вони називають історію української літератури. Виділяють такі форми роботи: аналіз поезії, виконання творчого завдання, тлумачення тексту тощо. Студенти фіксують ці аспекти як чинники зацікавленості предметом. Усі студенти, які брали участь в анкетуванні, висловили думку про те, що майбутні вчителі повинні знати інноваційні технології в освіті. Під час педагогічної практики 75% студентів спостерігали за елементами особистісно зорієнтованого навчання в навчальних закладах. Самостійно апробувати елементи особистісно зорієнтованого навчання в закріпленому класному колективі студентам майже не доводилося.

Невелика група опитаних студентів, що складає 2% від загальної кількості, притримуються думки, що в зв'язку з ухваленням України до європейського освітнього простору майбутній учитель не обов'язково повинен знати нові технології в освіті. Майбутній фахівець, на їх переконання, повинен продумувати, чи потрібен той чи інший матеріал для сучасних учнів. Отже, на думку таких студентів, завдання філолога полягає у продуманому виборі навчального матеріалу на уроки мови та літератури. Проаналізований стан справ дозволяє зробити висновок про недостатню методичну підготовку студентів до виконання професійних

обов'язків вчителя-філолога. Майбутній учитель-філолог повинен творчо поєднати теорію та практику і виробити власний творчий почерк викладання мови та літератури. Вважаємо, що в цьому педагогічному почерку важливо сформувати екзистенційну складову. Розуміючи й сприймаючи ідеї екзистенційної філософії, майбутній учитель-філолог знайде шлях до внутрішнього світу школяра, хоч би який метод він застосовував. Поділяємо слушну думку науковця Г. Токмань про те, що все найголовніше відбувається в глибинах екзистенції: саме там особистість здійснює вибір своєї оцінки художнього твору чи його героя; там він вибирає себе саме таким; учень доходить певних літературознавчих висновків у процесі роботи з художнім словом письменника [8].

В аспекті особистісної орієнтації в філологічній науці розглядаємо цінність знань студентів – майбутніх вчителів-філологів – про педагогічні технології. Виходимо з того факту, що випускник педагогічного навчального закладу повинен орієнтуватися в потоці новітньої інформації, на часі нова система підготовки спеціалістів вищої кваліфікації. Майбутній філолог та сучасний вчитель-словесник повинні проаналізувати власні професійні можливості та на цій основі сформувати програму власного професійного зростання. Вони повинні бути готовими до самостійної діяльності, освоєння нових технологій навчання, що впроваджуються в середній та вищій школах, мати запас методичних та фахових знань, умінь та навичок, необхідних для особистої ділової активності, постійного пошуку і розвитку нових видів освітніх послуг. Майбутній учитель повинен знайти відповіді на питання: на якій педагогічній технології зупинитися, які технології можна вважати інноваційними, як спроектувати педагогічний процес у технологічному форматі?

У процесі вивчення порушеної проблеми було встановлено, що в педагогічному процесі багатьох навчальних закладів нині чільне місце посідає метод проектів як елемент особистісно зорієнтованого навчання. Дослідник І. Єрмаков, один з авторів практико-зорієнтованого посібника «Проектне бачення компетентісно спрямованої 12-річної середньої школи», стверджує, що «...метод проектів є одним із провідних засобів перетворення школи навчання у школу життя, оволодіння учнями навичок планування власної діяльності, навичок вибору засобів та шляхів її здійснення, формування та активізації життєвого досвіду учнів. Діяльність

за проектом допомагає учню включитися в активну соціальну дію. Проект – це результативна дія» [6, 13]. З'ясовано, що проектне навчання входить у практику роботи багатьох учителів-словесників.

Відповідно до сутнісного змісту особистісної орієнтації лінгвістичний та літературознавчий матеріал розглядається як засіб і умова розвитку мислення, творчих здібностей учнів, формування комунікативної компетенції, виховання на засадах гуманізму та християнської моралі. Художня література в цьому аспекті розглядається як особливий матеріал, насичений виховним потенціалом, про що студенти-філологи переконуються, починаючи з четвертого курсу вивчення такої дисципліни, як шкільний курс української літератури, зарубіжної літератури та методика викладання. Дослідження переконує, що різка зміна орієнтирів із духовної сфери в матеріальний бік змушує освітян зорієнтувати виховний процес у напрямі формування моральних якостей в учнів і переоцінити усі компоненти педагогічного процесу через призму людиноутворюючої функції. Національна школа в Україні покликана формувати в завтрашнього будівничого Української держави усвідомлення пріоритетної ролі морально-етичних чеснот у самовизначенні й реалізації своїх потенційних можливостей. Щодо вищевідзначеного слушно зауважує Н. Волошина: «Він (учитель) мусить нести Богом послану йому місію: художнім словом сіяти в душах дітей добро, правду, милосердя, очищати її від скверни» [4, 3]. Беззаперечною залишається істина, що саме література була й залишається на сьогодні основним предметом, що прищеплює, розвиває і спрямовує свідомість молодого покоління. Визначаємо, що провідними принципами роботи на уроках вивчення літератури залишається діалогізм та проблемність. Майбутньому вчителю-словеснику важливо пам'ятати, що на уроці літератури вчитель організовує діалог учня з художнім текстом, сам демонструє йому свій власний діалог із художнім словом, вступає в діалог «учитель – учень» як рівноправний партнер по спілкуванню, спонукає до діалогу «учень – учень» [8], адже сама інтерпретація художнього тексту є процесом творчим. Безпосередньо зорієнтований на особистість, матеріал уроків літератури сприятиме виробленню читацьких інтересів учнів, формуватиме зацікавленість уроками літератури взагалі. Школярі мають відчувати свою причетність до нації, до її багатой історії, до кращих представників її духовної культури, які сміливим словом виборювали

незалежність, відстоювали національну гідність українців. Поділяємо думки Л. Варзацької, що «в особистісно зорієнтованій освіті акцент переноситься з інтелектуального розвитку на емоційний та соціальний, завдяки чому значно розширюються її можливості» [3, 3].

Дослідження свідчить, що величезні потенційні можливості у філологічній освіті мають практичні та лабораторні заняття з мовознавчих та літературознавчих дисциплін, на яких у процесі використання основ особистісно зорієнтованого навчання демонструється практичний досвід реалізації демократичних процесів – робота в групах, моделювання літературної дискусії, проведення уявної зустрічі з персонажем чи автором твору тощо. Аспектом вияву особистісно зорієнтованої технології є застосування інтерактивних методів навчання. Саме активне використання інтерактивних методів розглядається нами як ефективний засіб для досягнення тієї атмосфери на академічному занятті, що найкраще сприяє мікроклімату співробітництва, порозуміння та доброзичливості в групі.

Вважаємо доречним та на часі екзистенціально-діалогічний підхід у викладанні української літератури в старших класах, що його сміливо презентує Г. Токмань [8], саме в аспекті реалізації особистісно зорієнтованої освіти. Автор цього підходу пропонує вчителю-філологу використовувати на заняттях ситуації екзистенційного вибору, демонструючи на матеріалі з літератури історію непростого життєвого вибору письменника, його систему поглядів та етапи становлення. Делікатні розповіді про приватне життя митців, про систему ціннісних орієнтацій, відповідно до якої вибирав письменник право жити і творити для людей, на думку науковця, сформулюють екзистенційний вибір самого учня. Коли українська література вивчається в школі екзистенціальним шляхом, то досліджується, як обирав і шукав себе письменник, його герої, як автор намагався втілювати себе в художнє мистецьке слово, обираючи саме такий стиль. Спільний знаменник у цьому контексті знаходимо в публікації Л. Варзацької, яка відзначає, що «зміст особистісно зорієнтованої освіти програмує задоволення екзистенційних потреб людини, тобто потреб її буття, особистого існування: свободи і вільного вибору себе, свого світогляду, дій, учинків, позицій, самостійності й особистої відповідальності, саморозвитку і саморегуляції, самовизначення і творчості» [3, 3]. На наше переконання, майбутній учитель-філолог повинен пам'ятати, що саме на уроці не тільки викладаються знання, а й

розкриваються, формуються та реалізуються особистісні якості учнів. Об'єднанню цих двох завдань, на думку І. Якиманської та О. Якуніної [10], має служити особистісно зорієнтоване заняття.

Педагоги, літературознавці, письменники – єдині в підходах до реалізації принципів особистісно зорієнтованої освіти у вищій школі. Прикладом може служити уривок з академічної лекції «Проекція української літератури на III тисячоліття» професора (поетеси) Києво-Могилянської академії Ліни Костенко, в якій вона наголошує: «Моя завдання – дати імпульс до думання. Чітко сформулювати проблему. Це якраз той випадок, коли людина повинна сама подумати про тему, яка їй пропонується. Тоді й висновки будуть адекватні ступеню її причетності до літератури й ефективніші, ніж коли категорично постулювати свою точку зору, тобто нав'язувати її» [7, 87]. Переорієнтація на методологію особистісно зорієнтованого навчання, на синергетичну її основу є логічним наслідком соціально-економічних змін, що відбуваються в Україні.

У контексті особистісно зорієнтованого навчання розробляється комплект індивідуальних науково-дослідницьких завдань для студентів 1-го курсу навчання зі вступу до літературознавства, робоча програму спецкурсу «Проблеми вивчення української літератури в старшій школі» для студентів 5 курсу спеціальності «українська мова і література», робоча програму спецкурсу «Інноваційні технології вивчення української літератури» для студентів 5 курсу спеціальності «українська мова і література та іноземна мова», навчальна та робоча програми курсу «Методика викладання української літератури у вищій школі» для студентів магістратури, здійснюється апробація студентами 4 курсу спеціальності «українська мова і література» уроків та позакласних заходів з української літератури, розроблених відповідно до вимог особистісно зорієнтованої технології навчання, з урахуванням методичної мети, над реалізацією якої працюють філологи загальноосвітніх шкіл міста Суми, – удосконалення методики проведення особистісно зорієнтованого уроку української мови та літератури з метою формування творчої індивідуальності учня та у зв'язку з переходом на новий зміст і термін навчання.

Елементом вияву особистісно зорієнтованого навчання на першому курсі університету є виконання першокурсниками – учорашніми випускниками загальноосвітніх шкіл – індивідуальних науково-дослідницьких

завдань. Зі вступу до літературознавства завдання формуються викладачем абсолютно різні, що дає повну можливість першокурснику розкритися, проявити рівень зацікавленості мовою і літературою, продемонструвати індивідуальні здібності творчо сприймати прочитане.

Ознайомлення студентів з основами особистісно зорієнтованого навчання відбувається в кілька етапів. Важливе місце в цьому належить лекційним курсам із педагогіки, спецкурсам з методики викладання літератури тощо. На лекційних заняттях студенти ознайомлюються з сутністю особистісно зорієнтованої технології, її принципами та основними вимогами. На лабораторних заняттях відбувається підготовка студентів до моделювання особистісно зорієнтованих ситуацій, коли кожна творча група вчиться вирішувати педагогічні ситуації з позицій учителя української мови і літератури безпосередньо на його робочому місці, тобто в умовах, максимально наближених до реалій. Спецкурси читаються студентам 5-го курсу Інституту філології з метою більш якісної їх підготовки до виконання професійних обов'язків у загальноосвітній школі. Програмою спецкурсів передбачається активізувати процес підготовки вчителя-словесника.

Висновки. Національна доктрина розвитку освіти в Україні визначає стратегію та основні напрями розвитку освіти на тривалу перспективу. Насамперед документ ставить перед освітянами стратегічну мету – створити умови для розвитку та самореалізації кожної особистості як громадянина України. Така самореалізація особистості, індивідуалізація навчального процесу, осмислене визначення студентами своїх можливостей неможливі без упровадження особистісно зорієнтованих технологій навчання.

Перспективи дослідження. Водночас нині залишаються малодослідженими і потребують посиленої уваги окремі питання змісту мовно-літературної освіти в контексті особистісно зорієнтованого навчання та узгодження принципів даної технології з вимогами до знань та вмінь учнів у контексті зовнішнього незалежного оцінювання. Отримані в результаті дослідження висновки підтверджують доцільність подальшого застосування технології особистісно зорієнтованого навчання в процесі підготовки майбутніх учителів-словесників та засвідчують високі потенційні можливості мовно-літературної освіти у компетентісно зорієнтованій підготовці студента-філолога.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бондаревська Є. Гуманістична парадигма особистісно-зорієнтованого навчання / Є. Бондаревська // Педагогіка. – 1997. – № 4. – С. 22 – 30.
2. Бріжатий О. В. Філософська інтерпретація сучасних інноваційних технологій в освіті / О. В. Бріжатий. – Суми : Сум ДПУ ім. А.С. Макаренка, 2006. – 276 с. (рос. мовою).
3. Варзацька Л. Інтерактивні технології в системі особистісно-зорієнтованої освіти: (Форми і методи) / Л. Варзацька // Бібліотечка «Дивослова». – 2006. – № 4. – С. 2 – 24.
4. Волошина Н. Й. Вивчення української літератури в 5-му класі : метод. посіб. / Н. Й. Волошина. – К. : Пед. думка, 1997. – 144 с.
5. Волошина Н. Й. Технологія вивчення літератури в умовах оновлення змісту освіти / Н. Й. Волошина // Технологія неперервної освіти : проблеми, досвід, перспективи розвитку : зб. статей до традиційної 6 Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Миколаїв : Вид-во МФ НАУКМА, 2002. – 336 с.
6. Єрмаков І. Проектні обриси становлення життєстійкої і життєздатної людини / І. Єрмаков, Д. Пузіков. – Запоріжжя, 2006. – 152 с.
7. Поезія Ліни Костенко в часах перехідних і вічних: Матеріали круглого столу / ред.-упоряд. Т. В. Шаповаленко. – Х. : Прапор, 2006. – 164 с.
8. Токмань Г. Л. Методика викладання української літератури в старшій школі: екзистенціально-діалогічна концепція / Г. Л. Токмань. – К. : Міленіум, 2002. – 320 с.
9. Шуляр В. І. Підготовка майбутнього вчителя літератури до впровадження педагогічних технологій / В. І. Шуляр // Підготовка майбутнього вчителя до впровадження педагогічних технологій: навч. пос. / ред. І. Я. Зязюна, О. М. Пехоти. – К. : Видавництво А. С. К., 2003. – С. 86 – 120.
10. Якиманська І. Планування та технологія особистісно зорієнтованого уроку / І. Якиманська, О. Якуніна // Відкритий урок. – 2006. – № 19 – 20. – С. 17 – 21.

РЕЗЮМЕ

В. А. Захарова, Е. Н. Карпенко. Личностно ориентированное обучение в контексте подготовки будущего учителя-филолога.

В статье обосновывается целесообразность внедрения личностно ориентированной технологии в процесс обучения будущего учителя литературы. Решается проблема качественной подготовки студентов-филологов к работе в средних учебных заведениях в аспекте внедрения педагогических технологий. Овладение новыми педагогическими технологиями рассматривается как решающий фактор успешного образования в современном мире.

Ключевые слова: *личностно ориентированное обучение, студенты-филологи, будущий учитель литературы, качество подготовки студентов, учебный процесс, образовательные технологии, высшее учебное заведение, методика преподавания.*

SUMMARY

V. Sakharowa, E. Karpenko. Personality-oriented education in the context of training a philologist teacher to be.

Relevance of implementing personality-oriented instruction into the process of Ukrainian Literature teacher to be training is proved in the article. The problem of quality students-philologists training for working at secondary educational establishments in the context of pedagogical technologies implementation is solved. Mastering new pedagogical technologies is considered to be the crucial factor of successful training in contemporary world.

Key words: *personality oriented training, students-philologists, Ukrainian Literature teacher to be, quality of students' training, educational process, educational technologies, higher educational establishment, teaching methodology.*